

Annex bij Kamerbrief jaarrapportage actieplan beleidscoherentie voor ontwikkeling

17 mei 2023

Hieronder volgen de belangrijkste resultaten die in de periode 1 april 2022 tot en met 31 maart 2023 zijn bereikt op de individuele thema's van het actieplan voor beleidscoherentie voor ontwikkeling. Daar waar onderwerpen van het actieplan 2018 niet opgenomen zijn in de 3 thema's; terugbrengen Nederlandse Klimaat-, land- en watervoetafdruk, het tegengaan van onwettige geldstromen en belastingontwijking en het verkleinen van vaccin en gezondheidsongelijkheid, zal nog apart op het actieplan 2018 gerapporteerd worden. Dit betreft (1) ontwikkelingsvriendelijke handelsakkoorden, een (2) ontwikkelingsvriendelijk investeringsregime en enkele onderdelen van (3) verduurzaming van productie en handel.

De rapportage is geschreven aan de hand van de kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren van het actieplan. Waar relevant zijn genderaspecten opgenomen. Per thema worden beknopt de doelen uit het actieplan, gekoppeld aan de relevante SDG's, weergegeven.

Terugbrengen Nederlandse klimaat-, land- en watervoetafdruk

N.a.v. NBSAP (nationale biodiversiteits strategie en actieplan) zal volgend jaar zo nodig een actualisering plaatsvinden¹

(SDG 6,7,8,12,13,14,15)

Subdoel 1: Nederlandse financiële stromen zijn consistent met het pad naar koolstofarme en klimaatweerbare ontwikkeling (Art 2.1.c van het klimaatakkoord van Parijs). (Subdoel 3 actieplan 2018)

Indicatoren en resultaten

- 1) Genomen maatregelen die publieke financiële steun aan fossiele activiteiten in het buitenland afbouwen (idem met actieplan 2018)

Het kabinet heeft in haar brief van 3 november 2022 het beleid uiteengezet zoals dat geldt per 1 januari 2023 voor de exportkredietverzekering (EKV), ter invulling van de COP26-verklaring.²

- 2) Aantal instrumenten van buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking dat groene activiteiten stimuleert

Op 21 februari 2023 is een Kamerbrief³ gestuurd die ingaat op het groene flankerende beleid voor handel, onder meer de EKV, handelsinstrumenten, missies en ondersteuning bedrijven vanuit ambassades.

Tevens zijn per 1 januari 2023 drie handelsbevorderende instrumenten, namelijk Support International Business ("SIB"), de subsidieregeling voor demonstratie-projecten, haalbaarheidsstudies en investeringsvoorbereidingsprojecten ("DHI") en de Partners for International Business ("PIB"), vergroend. Over de vergroening van het handelsinstrumentarium (in lijn brengen met Parijs/Glasgow) is op 28 september 2022 een Kamerbrief⁴ gestuurd.

¹ Het NBSAP zal in 2023 opgesteld worden, zoals meegedeeld in de Kamerbrief van 7 maart 2023 inzake Uitkomsten COP15 VN-Biodiversiteitsverdrag. Het NBSAP wordt rijksbreed vormgegeven. De planning is om het NBSAP voor het Koninkrijk der Nederlanden in Q1 2024 aan de Kamer te sturen. Naar aanleiding van hetgeen in het NBSAP wordt vastgesteld zullen voor dit actieplan zo nodig aanvullende inzet en bijbehorende indicatoren geformuleerd worden.

² https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022D45069&did=2022D45069

³ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2023Z03169&did=2023D07472

⁴ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022D38153&did=2022D38153

3) Acties genomen ter afbouw van fiscale prikkels

Het extra beleidspakket voor klimaat en energie zal verschijnen nadat Interdepartementaal Beleidsonderzoek Klimaat gereed is, naar verwachting in mei van dit jaar.

4) Acties genomen ter uitwerking van de beleidsagenda voor duurzame financiering

De ministers van Financiën en Klimaat en Energie hebben in juni 2022 een beleidsagenda duurzame financiering gepresenteerd.⁵ In deze beleidsagenda wordt het belang van de financiële sector voor de financiering van de duurzame transitie benadrukt. De ministers kondigden drie ambities aan:

1. De financiële markten zijn een vliegwiel voor verduurzaming. In het kader van deze ambitie hebben de ministers onder andere de voortgangsrapportages van het klimaatcommitment van de financiële sector beoordeelt. De ministers concluderen dat de ondertekenaars goed op weg zijn, maar dat de acties om bij te dragen aan de duurzame transitie concreter kunnen. Daarnaast is er een verdere versnelling nodig om de klimaatdoelen van Parijs te halen. Daarom gaan zij, samen met de financiële sector, verkennen hoe wetgeving kan bijdragen aan het versterken van de bijdrage van financiële ondernemingen aan de duurzame transitie.⁶
2. Aan duurzaamheid gerelateerde financiële risico's worden voldoende beheerst. De minister van Financiën zet zich daarom in voor de integratie van duurzaamheidsrisico's in de lopende herziening van de toezichtraamwerken voor banken en verzekeraars. In het Raadsakkoord voor het raamwerk voor banken heeft dit bijvoorbeeld geresulteerd in een amendement waardoor de conclusies van een onderzoek naar de opname van duurzaamheidsrisico's in het generieke deel van het kapitaalraamwerk sneller opgevolgd kunnen worden.⁷
3. Rapportagestandaarden bieden inzicht in alle relevante duurzaamheidsfactoren en voorkomen groenwassen. De minister van Financiën zet zich in internationale discussies, zoals binnen de G20 en de Financial Stability Board, in voor de harmonisatie van duurzaamheidsstandaarden. Hierdoor wordt de vergelijkbaarheid van informatie versterkt en is betere wereldwijde allocatie van duurzame investeringen mogelijk gemaakt, ook naar ontwikkelingslanden.

De minister van Financiën heeft in de kabinetsreactie op het rapport "Financiering in transitie" van de Raad voor de leefomgeving en de infrastructuur, aangegeven na de zomer de Kamer een integrale update te sturen over de voortgang van de beleidsagenda duurzame financiering.⁸

Subdoel 2: Nederlandse emissies zijn consistent met 1,5 C doelstelling

Indicatoren en resultaten

1) CO2 reductie in 2030

In het najaar wordt de jaarlijkse Klimaat en Energieverkenning (KEV) door PBL gepubliceerd, die onder andere inzicht verschaft in de ontwikkeling van CO2-emissies en de reductie daarvan.

- 2) Genomen maatregelen ter uitvoering van het coalitieakkoord waarin een aantal vrijstellingen in de sfeer van energiebelasting wordt afgebouwd

Het extra beleidspakket voor klimaat en energie zal verschijnen nadat Interdepartementaal Beleidsonderzoek Klimaat gereed is, naar verwachting in mei van dit jaar

---

⁵ Kamerstukken II, 2021-2022, 33 043, nr. 108.

⁶ Rijksoverheid.nl, "Kamerbrief voortgang Klimaatcommitment Financiële Sector 2023, 13 maart 2023, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/03/13/kamerbrief-voortgang-klimaatcommitment-2023> en Kamerstukken II, 2022-2023, 32 013 32 813, nr. 256.

⁷ Kamerstukken II, 2022-2023, 21 501-07, nr. 1904.

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/03/20/kamerbrief-kabinetsreactie-rii-adviesrapport-financiering-in-transitie>

Subdoel 3: Nederlandse productie, consumptie en handel vindt in toenemende mate plaats binnen planetaire grenzen en met positieve impact op bestrijding van armoede en ongelijkheid.

Indicatoren en resultaten:

- 1) Inspanning conform de beschreven inzet in het BNC-fiche (Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen) *Mededeling over handel en duurzame ontwikkeling in handelsakkoorden*.⁹ Deze mededeling ziet op de herziening van afspraken over handel en duurzaamheid in handelsakkoorden.

Het kabinet heeft de Commissiemededeling van juni jl. gesteund en heeft vervolgens in de Raad inzet gepleegd conform het fiche. In de Raadsconclusies van oktober jl. is de Commissiemededeling omarmd, mede dankzij de kabinetsinzet. Het kabinet heeft onder andere het belang van snelle opvolging van actiepunten onder bestaande akkoorden onderstreept, zoals het opstellen van specifieke prioriteiten voor implementatie per partnerland. In de onderhandelingen over nieuwe handelsakkoorden zet de EU in op ambitieuze duurzaamheidsafspraken.

- 2) Invoering nationale IMVO-wetgeving die rekening houdt met het gelijke speelveld met omringende landen/.

Naar aanleiding van de indiening van het initiatiefvoorstel IMVO bij de Tweede Kamer op 1 november 2022, heeft de minister voor BHOS de eigen voorbereidingen gepauzeerd. De Minister voor BHOS is in gesprek met de initiatiefnemers om de mogelijkheden voor een gedragen wetsvoorstel te verkennen.

- 3) Invoering flankerend beleid in de vorm van een IMVO-steunpunt en beleid voor sectorale samenwerking.

Als onderdeel van de doordachte beleidsmix, is een steunpunt opgericht dat wordt uitgevoerd door RVO. Vanaf 30 september 2022 kunnen bedrijven contact opnemen met het steunpunt. Vanaf 13 oktober 2022 worden er aanvragen in behandeling genomen voor het subsidiekader sectorale samenwerking door RVO.¹⁰

- 4) Inspanning conform de beschreven inzet in het BNC-fiche *Richtlijn gepaste zorgvuldigheidsverplichting voor ondernemingen*.¹¹ Dit voorstel van de Europese Commissie heeft als doel ondernemingen te stimuleren bij te dragen aan de eerbiediging van mensenrechten en milieu in hun eigen activiteiten en via hun waardeketens.

Nederland heeft het afgelopen jaar in raadsonderhandelingen stevig ingezet op aandachtspunten uit het fiche. Op 1 december is in de Raad voor Concurrentievermogen een Raadspositie vastgesteld.¹²

- 5) De genomen maatregelen op internationaal niveau ter stimulatie van een eerlijke transitie van een lineaire naar een circulaire economie, zoals geformuleerd in het Nationaal Programma Circulaire Economie¹³ dat eind 2022 verwacht wordt.

Het Nationaal Programma Circulaire Economie is op 3 februari 2023 aan de Tweede Kamer gestuurd. Het internationaal deel van het programma wordt nader uitgewerkt met medeneming van de sociaal-economische aspecten van circulaire transitie bij ons en in het buitenland. Dit in lijn

---

⁹ [Fiche 4: Mededeling over handel en duurzame ontwikkeling in handelsakkoorden](#)

¹⁰ Zie Kamerbrieven van 17 maart 2023 ([Kamerstuk 26485-412](#)) en 28 februari 2023 ([Kamerstuk 26485-408](#)).

¹¹ [Fiche 1: Richtlijn gepaste zorgvuldigheidsverplichting voor ondernemingen](#)

¹² Zie Kamerbrief van 16 december 2022 ([Kamerstuk 26485-405](#)).

¹³ Dit zal na publicatie NPCE 2022 nog worden aangevuld

ook met de motie van de leden Van der Graaf en Bouchallikh¹⁴ die vraagt om het in kaart brengen van de effecten van de transitie naar de circulaire economie op ontwikkelingslanden.

- 6) De richtinggevende tussendoelstelling en indicatoren zullen nader worden geconcretiseerd in het Nationaal Programma Circulaire Economie dat eind 2022 verwacht wordt.

In februari 2023 is het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) gepubliceerd. Dit programma is een belangrijke mijlpaal voor het circulaire economie beleid. In de totstandkoming van dit Programma is verkend of de huidige richtinggevende doelstellingen op nationaal niveau verder konden worden geconcretiseerd en uiteindelijk worden vervangen in een nieuwe set doelen. De set overkoepelende doelen vereist echter nog verder ontwikkelwerk vanwege gebrek aan kennis. Er is nog onvoldoende zicht op de mogelijke effecten en de haalbaarheid van tussentijdse doelstellingen.

In het NPCE is opgenomen dat de concrete invulling van de set overkoepelende doelen in 2023 en 2024 verder wordt onderzocht. In 2024 is besluitvorming voorzien. Een set doelen is nodig, waaronder het uitwerken van concretere doelen op het reduceren van het gebruik van primaire grondstoffen. Via het grondstoffengebruik wordt bijgedragen aan de klimaatopgave, de biodiversiteitsopgave, het creëren van een schoon milieu en een veilige en schone leefomgeving en aan de leveringszekerheid van grondstoffen. Daarom is een set aan doelen nodig waarmee zowel de beoogde effecten, als de circulariteitsopgave zelf zichtbaar worden. Hiervoor wordt onderstaand raamwerk gehanteerd:

Effectdoelen, sturend op:			
Tegengaan van klimaatverandering	Herstel van biodiversiteit	Schoner milieu en schonere leefomgeving	Grotere leveringszekerheid van grondstoffen
Circulariteitsdoelen, sturend op:			
Vermindering grondstoffengebruik	Substitutie van grondstoffen	Levensduurverlenging	Hoogwaardige verwerking

- 7) Inzet en resultaten van programma's gericht op mijnbouw en grondstoffenketens (European Partnership for Responsible Mining, Climate Smart Mining, Extractive Industries Transparency Initiative).

Het EPRM heeft in 2022 drie nieuwe projecten toegekend die neerslaan in vier verschillende landen (Bolivia, Democratische Republiek Congo, Côte d'Ivoire en Mali). EPRM heeft op dit moment 14 actieve projecten in het portfolio. In 2022 is besloten om het EPRM niet alleen meer te richten op goud, tin, tantaal en wolfram maar ook de batterijgrondstoffen lithium, kobalt, natuurlijk grafiet, nikkel en koper mee te nemen in de aankomende committeringsronde van het EPRM.

Het Climate Smart Mining initiatief van de Wereldbank heeft vooruitgang geboekt in analyses en handvatten die overheden en *downstream* bedrijven helpen verantwoorde mijnbouwpraktijken toe te passen in de mineralensector. Zo lanceerde het initiatief de Climate Mineral Explorer, dat de broeikasgasemissies van kritieke mineralenketens inzichtelijk maakt, van winning tot eindgebruik.

¹⁴ [Gewijzigde motie van de leden Van der Graaf en Bouchallikh over het in kaart brengen van de effecten op ontwikkelingslanden van de transitie naar een circulaire economie \(t.v.v. 36200-XII-72\).pdf](#)

Het rapport over 2021 van de Nederlandse multi-stakeholders groep (MSG) van de Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), bestaande uit vertegenwoordigers van betrokken departementen, de Nederlandse extractieve bedrijven en civil society organisaties, is eind 2022 gefinaliseerd. Het rapport zal separaat aan de Vaste Kamercommissie Economische Zaken & Klimaat worden aangeboden. Nederland steunt de EITI met een bedrag van 1,2 miljoen USD over de jaren 2021-2024.

- 8) Inspanning conform de beschreven inzet in het BNC-fiche *Verordening Carbon Border Adjustment Mechanism*.¹⁵ Dit voorstel is erop gericht om koolstoflekkage dat het EU-klimaatbeleid ondermijnt te voorkomen en om bedrijven en landen buiten de EU te stimuleren ambitieuzer klimaatbeleid te ontwikkelen.

In december jl. werd een politiek akkoord bereikt over het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). In het politieke akkoord staat dat ontwikkelingslanden met technische assistentie zullen worden ondersteund. De verordening voorziet in evaluatiemomenten, waaronder een evaluatie in 2027 met aandacht voor de gevolgen van de CBAM op minst ontwikkelde landen. De overgangsfase van de CBAM zal naar verwachting in oktober 2023 in werking treden, na besluitvorming in de Raad en het Europees Parlement. Vanaf 2026 zal het instrument daadwerkelijk in werking treden.

- 9) Inspanning conform beschreven inzet in het BNC-fiche *Herziening Verordening Stelsel van Algemene Preferenties*.¹⁶ Het voorstel beoogt het huidige APS voort te zetten voor de periode 2024 – 2033 met daarbij wijzigingen die erop gericht zijn de ontwikkeling van OS-landen te ondersteunen en de sociale, arbeids- en klimaataspecten van het stelsel te versterken.

In het Commissievoorstel is voorgesteld de negatieve conditionaliteit voor de Standaard APS en *Everything But Arms* (EBA) categorie uit te breiden naar alle gekoppelde internationale akkoorden. Dit draagt bij aan versterken van de sociale, arbeids- en klimaataspecten. Verder heeft Nederland met gelijkgestemde lidstaten een non-paper geschreven waarin gepleit werd voor behoud van het genereuze karakter van het APS.¹⁷

Subdoel 4: Agrogrondstoffen- en houtketens naar Nederland vallend onder de Verordening ontbossings-vrije producten zijn uiterlijk in 2025 volledig ontbossingsvrij. Andere agrogrondstoffenketens volgen in de periode tot 2030, als onderdeel van de NL inzet om in 2030 wereldwijd ontbossing te stoppen.”

Indicator en resultaat

- 1) Nederlandse inzet i.r.t. de EU-Verordening ontbossingsvrije producten

Resultaat:

Op 6 december 2022 is in de trilogie een politiek akkoord bereikt tussen de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie over de Europese Ontbossingsverordening¹⁸. Nederland heeft zich de afgelopen jaren hard gemaakt voor wetgeving in de EU, mede met landen uit het Amsterdam Declarations Partnership¹⁹ (ADP).

Het kabinet heeft tijdens de onderhandelingen ingezet op het versterken van Nederlandse prioriteiten²⁰, te weten: het opnemen van een vastgesteld minimum controlepercentage voor laag-

¹⁵ [Fiche 13: Verordening Carbon Border Adjustment Mechanism](#)

¹⁶ [Fiche 13: Herziening Verordening Stelsel van Algemene Preferenties](#)

¹⁷ [Kamerbrief over Positiepaper Algemeen Preferentieel Stelsel | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

¹⁸ EU No 2021/706 Regulation of the European Parliament and the Council on the making available on the Union market as well as export from the Union of certain commodities and products associated with deforestation and forest degradation and repealing Regulation (EU) No 995/2010

¹⁹ Het *Amsterdam Declarations Partnership* is een samenwerkingsverband van 10 Europese landen (DE, FR, UK, NO, DK, LX, SP, IT, BE, NL) voor gezamenlijke inzet op het verduurzamen en ontbossingsvrij maken van waardeketens van agrogrondstoffen in 2025.

²⁰ [Fiche 8: Verordening betreffende ontbossingsvrije producten | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

risico landen/gebieden voor bevoegde autoriteiten, coherentie met internationale gepaste zorgvuldigheidsstandaarden²¹ en Europese wetgeving²², de opname van en afgeleide producten van palm, het uitbreiden van de reikwijdte en opname *other wooded land*, en versterking van een bepaling voor samenwerking met producerende en consumerende landen in de Raadspositie. Voor meer details verwijst ik naar de Kamerbrief dd. 17 januari 2023.²³

Subdoel 5: Het bedrijfsleven en financiële sector gebruikt natuurlijk-kapitaalrekeningen en zijn transparant over hun impact op en afhankelijkheid van biodiversiteit en natuurlijk kapitaal.

Indicatoren en resultaten²⁴

- 1) Genomen relevante acties, behaalde resultaten en toevoegingen binnen de Agenda Natuurinclusief.
  - 2) Genomen maatregelen om de Ecosystem Services Valuation Database te ondersteunen op het gebied van verdere ontwikkeling en toepassing.
  - 3) Genomen maatregelen om MVO Nederland te ondersteunen op het gebied van toepassing.
  - 4) Genomen maatregelen om de TNFD (Taskforce Nature-related Financial Disclosures) te ondersteunen op het gebied van de ontwikkeling en toepassing van het raamwerk.
  - 5) Genomen maatregelen om de PBAF (Partnership for Biodiversity Accounting Financials) te ondersteunen.
-
- 1) Agenda Natuurinclusief domein financiële sector: momenteel wordt de agenda 1.0 uitgevoerd.
  - 2) Ecosystem Services Valuation Database: het ministerie van LNV heeft een nieuwe subsidieaanvraag van de Foundation for Sustainable Development (beheerder van de ESVD) gehonoreerd om data relevant voor Nederlandse investeringen toe te voegen en het kwaliteitsmanagementsysteem te verbeteren. Als tussenresultaat zijn nieuwe webinterfaces paraat, zijn er nieuwe datapunten opgenomen, is een start gemaakt met het ontwikkelen van een gestandaardiseerde methode om data toe te voegen, is guidance opengesteld en zijn studenten getraind om data toe te voegen. Momenteel is er overleg over een mogelijke vervolgsubsidie. Op de CBD VN-Biodiversiteitstop in december 2022 is het rapport "Make nature count: integrating nature's values into decision-making" van Foundation for Sustainable Development en ASN aangeboden aan de Minister voor Natuur en Stikstof. De ESVD lag hier ten grondslag aan.
  - 3) MVO Nederland: Een subsidie aan MVO Nederland is in 2022 gehonoreerd en in april 2022 van start gegaan. Resultaten over Q2-4 van 2022 zijn: 12 groepen bedrijven in innovatieprojecten; 250+ bedrijven betrokken; 1.000+ bredere stakeholders geïnformeerd; oplossingen, tools en stappenplannen ontwikkeld; campagne "light" heeft 81.272 professionals bereikt, video is 68.434 keer bekeken; 6.000+ bezoekers van www.natuurlijkkapitaal.nl; 1.900 ontvangers van de nieuwsbrief.
  - 4) Taskforce on Nature-related Financial Disclosures: het ministerie van LNV behandelt momenteel een subsidieaanvraag om het concept-rapportageraamwerk te piloten in onder andere de sector agrifood. Verder doet LNV mee in de Stewardship Council van de TNFD.
  - 5) Partnership Biodiversity Accounting Financials: het ministerie van LNV heeft PBAF bij verschillende partijen zoals de European Investment Bank en de G20 werkgroep Sustainable Finance geïntroduceerd, waar verschillende bijeenkomsten en meer bekendheid uit voortvloeit.

---

²¹ De OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de *UN Guiding Principles on Business and Human Rights*

²² Onder meer de *Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)*, welke ook gepaste zorgvuldigheidsverplichtingen oplegt aan ondernemingen. Met deze inzet tracht het kabinet stapeling van regelgeving voor bedrijven te voorkomen.

²³ [Kamerbrief voortgang politieke onderhandelingen EU-verordening ontbossingsvrije producten | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

²⁴ Indicator 3 t/m 5 zijn na verschijnen actieplan toegevoegd

Subdoel 6: Nederlands beleid leidt niet tot mogelijk negatieve gevolgen voor de voedselproductie, toegang tot water, bossen en biodiversiteit in ontwikkelingslanden. (subdoel 4 actieplan 2018)

Indicatoren en resultaten

- 1) Genomen maatregelen i.h.k.v. de Uitvoeringsagenda biograndstoffen.²⁵
- 2) Genomen acties ter mainstreaming van biodiversiteit binnen BHOS-beleid.

In het duurzaamheidskader dat op 16 oktober 2020 naar de TK is gezonden, is een uitvoeringsagenda biograndstoffen opgenomen waarmee het kabinet, via aanpassing van beleid en wetgeving, het duurzaamheidskader in de praktijk brengt. Een onderdeel van deze uitvoeringsagenda is het borgen van duurzaamheidscriteria voor de productie van duurzame biograndstoffen. Men spreekt over duurzame biograndstoffen wanneer deze duurzaam zijn geproduceerd.²⁶ Er wordt daartoe gewerkt aan het vastleggen van de milieucriteria en de borging daarvan in regelgeving over duurzaamheid van biograndstoffen, specifiek in een besluit en regeling. Het gaat daarbij om biograndstoffenstromen en toepassingen die door de overheid gestimuleerd of gereguleerd worden.

De Kamer zal voor de zomer uitgebreider over de stand van zaken van implementatie worden geïnformeerd. Daarbij wordt ook ingegaan op de inrichting van een nieuwe adviescommissie die straks - aan de hand van certificatieschema's - moet toetsen of de ingezette biograndstoffen voldoen aan de duurzaamheidscriteria. De Kamer zal ook geïnformeerd worden over het herzien van het toezicht op duurzaamheidsborging. Het nieuwe besluit waarmee de duurzaamheidscriteria en bijbehorende systematiek worden vastgelegd, zal vermoedelijk in de tweede helft van 2023 het formele wetgevingsproces ingaan.

Op 26 april 2023²⁷ heeft de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking uw Kamer geïnformeerd over de vijf sporen waarlangs het kabinet de inzet op internationale biodiversiteit binnen BHOS verder wil versterken. Deze zijn: als onderdeel van de rijksbrede opgave daartoe, een stijging van de bijdragen aan internationale biodiversiteit tot ten minste EUR 250 miljoen in 2025; focus op *nature-based solutions*; inzet op private mobilisatie; inbedding van biodiversiteit binnen IMVO en handelsbeleid; en, tot slot, het minimaliseren en zoveel mogelijk voorkomen van negatieve impact op biodiversiteit.

Tegengaan onwettige geldstromen en belastingontwijking

SDG's 16 & 17

Subdoel 1: Tegengaan wereldwijde belastingontwijking, waaronder terugdringen van gebruik Nederland als doorstroomland, door unilaterale, bilaterale en multilaterale maatregelen.

Indicatoren en resultaten:

- 1) Het aantal (ontwikkelings)landen dat deelneemt aan het *OECD/G20 Inclusive Framework*.
- 2) De invoering van conditionele bronbelasting op dividenden naar laagbelastende jurisdicties en in misbruiksituaties
- 3) De jaarlijkse rente-, royalty- en dividendstromen vanuit Nederland naar laagbelastende landen.

²⁵ [duurzaamheidskader-biograndstoffen.pdf \(overheid.nl\)](#)

²⁶ SER, biomassa in balans

²⁷ [Kamerbrief over inzet Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor internationale biodiversiteit | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

- 4) Het aantal belastingverdragen met ontwikkelingslanden met antimisbruikbepalingen conform de minimumstandaard tegen verdragsmisbruik.
- 5) Overzicht van landen op de EU-lijst van niet-coöperatieve jurisdicties.
  - 1) Nederland werkt actief samen met andere landen om tot een herziening van het internationale belastingstelsel te komen. In het Inclusive Framework (IF) georganiseerd door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Inmiddels zijn 142 landen lid van het IF, waaronder een ruim aantal ontwikkelingslanden.
  - 2) Per 1 januari 2024 wordt de conditionele bronbelasting ingevoerd.
  - 3) De rente-, royalty- en dividendstromen vanuit Nederland naar laagbelastende jurisdicties zijn aanzienlijk, met bijna 85%, afgenomen van € 38,5 miljard in 2019 naar € 6,0 miljard in 2020. Hoewel het complex is om het effect van verschillende nationale en internationale maatregelen te onderscheiden, lijkt het aannemelijk dat de afname van de rente en royaltystromen naar laagbelastende jurisdicties in 2020 mede veroorzaakt wordt doordat bedrijven vooruitlopend op de vanaf 2021 ingevoerde bronbelasting hun structuren tijdig hebben aangepast om geen bronbelasting te hoeven betalen. Het grootste deel van de overgebleven stroom betreft dividenden (inclusief ingehouden winsten). Het is te verwachten dat de overgebleven stroom verder afneemt zodra de conditionele bronbelasting op dividenden naar laagbelastende jurisdicties per 2024 wordt ingevoerd.²⁸
  - 4) Nederland heeft met 19 ontwikkelingslanden een belastingverdrag dat in werking is. Met 14 van deze 19 landen is er overeenstemming over opname van antimisbruikbepalingen in het betreffende verdrag (bilateraal dan wel via het MLI). In 2021 ging het nog om 12 landen, inmiddels zijn er weer 2 landen bijgekomen. Nederland blijft zich inzetten om antimisbruikbepalingen op te nemen in de belastingverdragen met ontwikkelingslanden waarmee het nog niet is gelukt, bilateraal dan wel via het Multilateraal Instrument.²⁹
  - 5) De lijst van niet-coöperatieve jurisdicties, is op 14 februari 2023 aangepast en bestaat nu uit 16 landen: Amerikaanse Maagdeneilanden, Amerikaans-Samoa, Anguilla, Bahama's, Britse Maagdeneilanden, Costa Rica, Fiji, Guam, Marshalleilanden, Palau, Panama, Russische Federatie, Samoa, Trinidad en Tobago, Turks- en Caicoseilanden, en Vanuatu.³⁰ 7 van deze landen³¹ zijn er t.o.v. februari 2022 bijgekomen. Ook zijn er 4 landen van de lijst geschrapt.³²

Subdoel 2: Tegengaan wereldwijde onwettige geldstromen (SDG 16.4), inclusief corruptie (SDG 16.5).

Indicatoren en resultaten:

- 1) Het aantal (ontwikkelings)landen dat deelneemt aan de *Financial Action Taskforce* (FATF).
- 2) Het aantal (ontwikkelings)landen dat zich heeft gecommitteerd aan de implementatie van de standaarden van het *Extractives Industries Transparency Initiative* (EITI).

In 2022 zijn er ongeveer 205 landen en jurisdicties aangesloten bij het FATF of een van haar regionale zusterorganisaties. Momenteel staan 23 jurisdicties op de lijst van verscherpt toezicht (de zogenaamde "grijze lijst"). Deze landen werken actief samen met de FATF om tekortkomingen in hun regelgeving ter bestrijding van onwettige geldstromen aan te pakken. Nederland steunt een

²⁸ Zie ook Kamerstukken II, 2021-2022, 25 087, nr. 294).

²⁹ Conform de toezegging aan Van Hul tijdens de begrotingsbehandeling BHOS op 28 november 2019 is in de IOB evaluatie [A taxing issue](#) ook gekeken naar de effecten van antimisbruikbepalingen in belastingverdragen. Het Kabinet deelt de mening van de IOB dat misbruik van belastingverdragen (met ontwikkelingslanden) moet worden voorkomen. Het opnemen van effectieve antimisbruikbepalingen in belastingverdragen met ontwikkelingslanden heeft prioriteit, bijvoorbeeld in het 23-ontwikkelingslandenproject.

³⁰ Tijdens de Ecofin Raad in oktober 2023 zal de volgende herziening plaatsvinden.

³¹ Britse Maagdeneilanden, Costa Rica, de Marshalleilanden, Rusland, Anguilla, de Bahama's en de Turks- en Caicos-eilanden

³² Barbados, Jamaica, Noord-Macedonië en Uruguay.

aantal van deze landen met deze aanpak door middel van technische assistentie (zie ook subdoel 4).

In 2022 heeft Angola zich aangesloten bij het EITI en zal de EITI Standaard gaan implementeren. Gabon is opnieuw toegetreden en de Centraal Afrikaanse Republiek is weer toegelaten na eerdere schorsing. Landen die op dit moment aansluiting overwegen zijn onder meer Namibië, Jamaica en Equatoriaal Guinee (naast meer ontwikkelde landen als Chili, Roemenië, Brazilië en de VS). Met oog op bevordering van transparantie in de extractieve industrieën wereldwijd, waarbij inzicht in de gerelateerde geldstromen een belangrijke component is, steunt Nederland aansluiting van deze landen bij de EITI bij discussies en beslissingen daarover tijdens Board Meetings van de EITI.

Subdoel 3: Ontwikkelingslanden hebben goed belastingbeleid en goede systemen voor belastinginning en zijn in staat om belastingontwijking tegen te gaan (SDG 17.1).

Indicatoren en resultaten:

- 1) De totale Nederlandse uitgaven (in miljoenen euro's) aan technische assistentie op het gebied van belastingen ("*domestic resource mobilization*").

In 2022 bedroegen de (kas)uitgaven aan technische assistentie op het gebied van belastingen EUR 6,5 mln. Nederland steunt zowel multilaterale organisaties die werken aan effectieve belastingheffing zoals de Wereldbank, maar werkt ook met bilaterale partners zoals met VNG International. De belastingdienst is een van de vele partners van het zogenaamde Tax Inspectors without borders programma dat afgelopen jaar zo'n 300 mln. aan extra belastinginkomsten heeft gegenereerd.

- 2) Belastinginkomsten ten opzichte van het bruto binnenlands product van ontwikkelingslanden

In 2022 bedroegen de belastinginkomsten t.o.v. bruto binnenlands product van ontwikkelingslanden 13,5%. Een jaar eerder was dit 13,2%.³³

Technische assistentie is van belang om ontwikkelingslanden te steunen bij hun belastingstelsel. Belastinginkomsten zijn essentieel voor het welzijn, de welvaart en ontwikkeling van landen. Ze vormen de belangrijkste bron voor de financiering van publieke uitgaven die nodig zijn om de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te halen. Met name lage inkomenslanden zijn ondanks grote vooruitgang in de afgelopen jaren nog niet in staat om 15% van het nationaal inkomen aan belastingen te innen, een percentage dat kan worden beschouwd als de ondergrens voor een functionerende staat.³⁴

Subdoel 4: Ontwikkelingslanden zijn weerbaar voor onwettige geldstromen en zijn in staat om onwettige geldstromen tegen te gaan.

Indicatoren en resultaten:

- 1) De totale Nederlandse uitgaven (in miljoenen euro's) aan technische assistentie op het gebied van onwettige geldstromen en belastingontwijking.

De uitgaven aan technische assistentie op het gebied van onwettige geldstromen en belastingontwijking bedroegen ongeveer EUR 8,2 mln. Dit betreft onder andere uitgaven om witwaspraktijken en corruptie tegen te gaan, transparantie (in de delfstoffensector) te bevorderen en (al genoemde) uitgaven rondom technische assistentie aan belastingen.³⁵

---

³³ Betreffen de zogenaamde low income countries en de lower-and middle-income countries. Bron: annual report IMF Revenue Mobilisation Trust Funds.

³⁴ [Tax Capacity and Growth: Is there a Tipping Point? \(imf.org\)](https://www.imf.org/en/Topics/tax/Tax-Capacity-and-Growth)

³⁵ Uitgaven zijn mede op basis van een uitvraag bij Afrikaanse posten gebaseerd

- 2) Het aantal lage- en middeninkomenslanden en landen op de grijze FATF lijst dat Nederland via het IMF AML/CFT thematisch fonds ondersteunt bij de implementatie van de FATF standaarden.

De volgende 10 lage en lage en middeninkomens landen staan op de grijze lijst van het FATF staan, Via AML/ CTF technische assistentie worden deze landen door Nederland ondersteund in het implementeren van de FATF standaarden.

1. Albania (muti-country Training VA/VASP)*
2. Haiti
3. Jamaica
4. Jordan
5. Philippines (multicounty CBDC)*
6. South Sudan
7. Uganda
8. Yemen
9. Democratic Republic of the Congo a
10. Mali.

Verkleinen vaccin en gezondheidsongelijkheid (SDG3, 3B)

Subdoel 1: Nederland draagt bij aan het vergroten van mondiale toegang tot vaccins en geneesmiddelen, door het stimuleren van kennisdeling en het stimuleren van lokale productie.

Indicatoren en resultaten:

- 1) Nederlandse inzet binnen WHO & WTO gericht op stimuleren en vergroten van mondiale kennisdeling.
- 2) Actieve kennisdeling in de samenwerking met het bedrijfsleven, de topsector life sciences en health, het maatschappelijk middenveld en kennisinstututen/academia.
- 3) Nederlandse deelname aan en voortgang binnen een van de multilaterale initiatieven op het gebied van vaccin en geneesmiddelen toegang/productie.

Nederland is actief betrokken bij het Team Europe Initiative (TEI) - *Manufacturing and Access to Vaccines, Medicines and Health Technologies (MAV+)*. dat zich richt op het beschikbaar stellen van eerlijke, veilige, kwalitatieve en betaalbare essentiële vaccins, geneesmiddelen en medische producten beschikbaar te maken op het Afrikaanse continent. Nederland kijkt ook naar mogelijkheden om de private sector bij dit initiatief te betrekken.

EU Global Health Strategy (GHS): Voor de implementatie van de EU GHS heeft Nederland toegezegd in te zetten op een ambitieuze rol van de EU op het terrein van verbeterde wereldwijde toegang tot vaccins, geneesmiddelen en medische producten en opschalen van lokale productiecapaciteit.

World Local Production Forum (WLPF): Forum dat in het najaar van 2023 zal plaatsvinden, ook hier zal aandacht worden gegeven aan het stimuleren van lokale productie in ontwikkelingslanden, onder meer door het delen van kennis en uitwisseling van technologie.. Doel is te komen tot concrete acties en het bundelen van goede initiatieven. Eén van de pijlers om dat te bewerkstelligen is het versterken van de wereldwijde productiecapaciteit. In internationale discussies over een *Medical Countermeasures Platform* zoals bij de WHO, binnen de G20 en in aanloop naar de komende High Level Meetings op gezondheid bij de VN, vraagt Nederland aandacht voor het belang van vergroten van mondiale toegang tot vaccins en geneesmiddelen, als voorwaarde voor het bereiken van de doelstellingen voor SDG 3.

Tijdens de 12e Ministeriële Conferentie (MC12) van de WTO is op 17 juni 2022 zijn de volgende twee documenten aangenomen: een brede verklaring over de WTO-reactie op de COVID-19 pandemie ("Ministerial Declaration on the WTO Response to the COVID-19 Pandemic and Preparedness for Future Pandemics") en een ministerieel besluit over intellectuele eigendomsrechten in relatie tot COVID-19 vaccins ("Ministerial Decision on the TRIPS

Agreement”). De verklaring is o.a. gericht op de rol van het multilaterale handelssysteem in de productie en distributie van vaccins en overige essentiële medische producten. Het besluit over intellectueel eigendom van COVID-19-vaccins komt tegemoet aan de zorgen van ontwikkelingslanden, door het vereenvoudigen van de mogelijkheden die bestaan om lokale fabrikanten toe te staan COVID-19-vaccins te produceren zonder toestemming van de octrooihouders. Tegelijkertijd behoudt het besluit, in het algemeen belang, een goed functionerend systeem van intellectuele eigendom, met stimulansen voor investeringen, onderzoek en overdracht van technologie. Nederland heeft in aanloop naar MC12 binnen de Europese Unie veelvuldig opgeroepen tot een ambitieuze inzet op Trade & Health en tot een proactieve, constructieve inzet op het gebied van intellectuele eigendomsrechten en vaccins.

Toepassing SDG toets “impact op OS landen” volgens het Beleidskompas (voormalig IAK)

Indicator: Voortgang mbt uitvoering SDG toets, specifiek met het oog op impact op OS landen bij betrokken ministeries

Begin 2023 hebben verschillende gesprekken plaatsgevonden, waarbij geïnventariseerd is welke wet en regelgeving de komende periode in aantocht is, waarbij mogelijke negatieve impact van OS landen in overweging genomen moet worden. Deze gesprekken zijn als nuttig ervaren en hebben bij verschillende ministeries tot meer bewustzijn m.b.t. het doen van een vroegtijdige SDG toets geleid. De komende periode zal in samenspraak met de verschillende ministeries, inclusief het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gekeken worden of deze gesprekken daadwerkelijk bijdragen aan betere toets en op welke wijze meer bewustwording op impact op OS landen bereikt kan worden. Op het moment van rapporteren is het nog te vroeg om in meer detail aan te kunnen geven of en op welke wijze de SDG toets is toegepast.

Meer in het algemeen is in het beleidskompas wat 29 maart jl. is gelanceerd, de SDG toets en specifiek de impact elders toets nog beter verankerd en waar mogelijk gebruiksvriendelijker gemaakt.

Actieplan 2018³⁶, ontwikkelingsvriendelijke handels en investeringsakkoorden en verduurzaming van productie en handel.

De hiernavolgende doelen zijn niet als zodanig opgenomen in het herziene actieplan, dit betekent uiteraard niet dat de Nederlandse inzet op handels en investeringsverdragen niet langer ontwikkelingsvriendelijk zullen zijn, hier zal enkel niet separaat in de volgende jaarrapportages beleidscoherentie voor ontwikkeling op gerapporteerd worden. In het kader van het terugbrengen van de Nederlandse klimaat-, land- en watervoetafdruk wordt in deze jaarrapportages echter wel gerapporteerd b.v. over bepaalde doelen in het handelsbeleid die hieraan gerelateerd zijn. De Kamer wordt daarnaast over de voortgang van onderhandelingen al separaat geïnformeerd in de voortgangsrapportage handelsakkoorden en dit zal ook in de toekomst blijven gebeuren.

Overkoepelend doel: Een zo positief mogelijke impact van handelsakkoorden op ontwikkelingslanden (SDG 17.10, 17.11, 17.12)

Subdoel 1: Onderhandelingen zijn afgerond, (interim) Economic Partnership Agreements (EPAs) zijn uit onderhandeld, geratificeerd en in werking getreden (SDG 17.11).

³⁶³⁶ [Hulp, handel en investeringen | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#) herziene actieplan 2018 met doelen, inzet en indicatoren

In de genoemde periode zijn er geen onderhandelingen afgerond, noch verdragen geratificeerd of in werking getreden. Een overzicht van de actuele ontwikkelingen is terug te vinden in de voortgangsrapportage handelsakkoorden, die ieder kwartaal aan de Kamer wordt gestuurd.³⁷

Subdoel 2: EPAs worden effectief geïmplementeerd (SDG 17.11).

Er is in de genoemde periode geen institutioneel raamwerk voor de monitoring van een EPA opgezet gezien er sinds 1 april 2022 geen nieuwe EPA is afgesloten danwel voorlopig wordt toegepast.

Subdoel 3: Ontwikkelingslanden zijn zich bewust van de kansen die handelsakkoorden bieden voor economische ontwikkeling en de plichten die WTO-lidmaatschap met zich meebrengt (SDG 8a, 17.10).

13 ambtenaren uit ontwikkelingslanden namen deel aan het NTP Netherlands Trainee Programma in 2022. Aan de *Annual Training Course* hebben 65 geregistreerde delegatieleden deelgenomen van wie 32 een *Certificate of Attendance* behaalden en 22 met succes een optioneel tentamen aflegden. In het *secondment Programme* zijn 4 advocaten uit ontwikkelingslanden (3 vrouwen, 1 man) getraind. Ook waren er Ad Hoc Training Sessions for LDCs: 2 sessies met 15-17 deelnemende delegatieleden en Training Sessions voor franstalige Delegates: 15-17 deelnemende delegatieleden. Tevens zijn er twee sessies van de Womens discussion group georganiseerd met ieder 20-25 deelnemers

Subdoel 4: De potentiële effecten van nieuwe bilaterale handelsakkoorden op ontwikkelingslanden zijn in kaart gebracht (SDG 17.11).

In mei 2022 zijn de analyses naar de potentiële duurzaamheidseffecten (*Sustainability Impact Assessment*, SIA) van handelsakkoorden tussen de EU en Maleisië en de Filipijnen afgerond, nadat de Europese Commissie hiervoor in 2017 de *Terms of Reference* opstelde. Echter, de onderhandelingen met beide landen liggen sinds enkele jaren stil.³⁸

De Europese Commissie werkt aan het verlenen van een opdracht voor een herziening van de oude SIA voor een akkoord tussen de EU en India. Aanleiding hiervoor is dat de onderhandelingen met India nieuw leven zijn ingeblazen, met een eerste ronde in juni 2022.

Subdoel 5: Bilaterale handelsakkoorden bevatten ruimhartige oorsprongsregels ten bate van ontwikkelingslanden (SDG 17.11 en 17.12).

Met Kameroen is overeenstemming bereikt over oorsprongsregels in de interim-EPA. Eveneens wordt met Kenia gesproken over een interim-EPA, waar Nederland tijdens de onderhandelingen heeft gepleit voor ruimhartige oorsprongsregels.

Subdoel 6: In onderhandelingen met ontwikkelingslanden over bilaterale handelsakkoorden vraagt de EU geen bepalingen die verder gaan dan het TRIPS-verdrag (TRIPS+ bepalingen) en die de toegang tot medicijnen onnodig kunnen beperken (SDG 3B).

In de onderhandelingsteksten van de EU met zowel Indonesië als India zijn TRIPS+ bepalingen signaleerd. In beide gevallen heeft NL de EU verzocht dat deze bepalingen weggehaald worden, wanneer dit ook iets is waar de onderhandelingspartner positief tegenover staat.

Overkoepelend doel: Een zo positief mogelijk effect van investeringsverdragen op ontwikkelingslanden (SDG 17.15)

Subdoel 1: De Nederlandse investeringsbeschermingsovereenkomsten (IBO's) die niet vervangen worden door EU-investeringsakkoorden, worden herzien op basis van de gemoderniseerde Nederlandse modeltekst.

³⁷ [Voortgangsrapportage handelsakkoorden maart 2023 | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

³⁸ Ibid

In deze periode zijn er formeel geen onderhandelingen over het modernisering van IBO's gestart of afgerond. Wel is de verwachting dat in 2023 nadere gesprekken zullen plaatsvinden met een aantal landen. De Kamer wordt hierover via de reguliere voortgangsrapportage handelsakkoorden op de hoogte gehouden.³⁹

Subdoel 2: In EU-investeringsakkoorden wordt, indien deze een geschillenbeslechtingssysteem bevatten, ingezet op het opnemen van het Investment Court System.

Op 9 december 2022 hebben de EU en Chili de onderhandelingen over een gemoderniseerd associatieakkoord inhoudelijk afgerond. In het akkoord is het Investment Court System opgenomen.

Subdoel 3: Een multilateraal investeringshof voor het beslechten van geschillen tussen investeerders en overheden.

Tijdens de UNCITRAL, WG III, 44^e bijeenkomst in januari 2023 is gesproken over een permanent multilateraal investeringshof. Nederland steunt bij gesprekken de Europese Commissie bij haar inzet om te komen tot de oprichting van een multilateraal investeringshof.

Verduurzaming productie en handel 2018

In het actieplan 2018 zijn twee subdoelen opgenomen met betrekking tot het thema "verduurzaming productie en handel". Deze worden in de toekomst meegenomen onder subdoel 3 van de inzet op het verkleinen van de voetafdruk "Nederlandse productie, consumptie en handel vindt in toenemende mate plaats binnen planetaire grenzen met positieve impact op bestrijding van ongelijkheid en armoede". Hieronder de resultaten op de 2018 indicatoren.

Subdoel 2: Verbeteren van sociale en milieuumstandigheden van productie in onder andere de textiel, palmolie, koffie, cacao en metalen en mineralen ketens (SDG 2.3, 2.4, 8.5, 8.7, 8.8, 12.6, 17.17).

Indicatoren

- 1) Percentage duurzaam ingekochte palmolie door bedrijfsleven in Nederland en Europa.
- 2) Vraag en aanbod naar duurzaam gecertificeerde koffie, thee en cacao.
- 3) Hectares onder duurzaam landgebruik. Draagt bij aan SDG 2.4.1.
- 4) Aantal kleinschalige mijnen dat verantwoord goud exporteert

Resultaten:

Tegen de achtergrond van en in relatie tot verduurzaming van handel middels handelspolitieke maatregelen en nieuw IMVO-beleid en (EU-)wetgeving die op dat gebied in ontwikkeling is, door middel van OS-financiering van partners als IDH, Solidaridad, Power of Voices Partnerschappen als STITCH (textiel), RVO, CBI en internationale partners als ILO en ITC, heeft het kabinet onverminderd ingezet op het verduurzamen en het inclusiever maken van waardeketens, met name in risicovolle sectoren als agrifood, textiel en grondstoffen.

Via Europese en internationale samenwerking heeft het kabinet ingezet op meer aandacht voor leefbaar loon en inkomen, mede als belangrijke voorwaarde voor het tegengaan van ontbossing en kinderarbeid. Nederland heeft gesprekken gevoerd met andere EU-lidstaten om zich aan te sluiten bij de samenwerking tussen Nederland en Duitsland op dit gebied (ministeriele 'Joint Declaration'). In 2022 heeft België zich aangesloten. Ook Luxemburg is voornemens zich aan te sluiten.

³⁹ [Voortgangsrapportage handelsakkoorden maart 2023 | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Nederland werkt al geruime tijd samen met de ILO om leefbaar loon in productielanden beter op de kaart te zetten door beleid en wetgeving gebaseerd op sociale dialoog, data over de behoeften van werknemers en hun gezinnen, en economische factoren zoals productiviteit. Deze aanpak heeft in 2022 zijn eerste vruchten afgeworpen: verschillende ILO-pilotlanden hebben hun minimumlonen herzien en/of hun arbeidswetgeving bijgewerkt, waardoor miljoenen werknemers mogelijk een hoger inkomen krijgen, en zicht op fatsoenlijk werk en een leefbaar loon.

Tijdens de vijfde internationale conferentie over kinderarbeid in Zuid-Afrika (mei 2022) is de Durban Call to Action aangenomen, waarin – mede door inzet van Nederland - het belang van betaling van adequate minimum lonen is benadrukt om kinderarbeid structureel tegen te gaan. In de cacaosector hebben Nederland, België, Duitsland en Zwitserland en sinds 2022 ook Frankrijk, nationale multi-stakeholderinitiatieven opgezet, waarbij zowel nationale als internationale belanghebbenden bij elkaar worden gebracht met als doel een leefbaar inkomen mogelijk te maken voor huishoudens die cacao verbouwen.

Circa 90% van de naar Nederland en de EU geïmporteerde palmolie bestemd voor consumentenproducten op dit moment gecertificeerd (RSPO). Vrijwillige industriële standaarden en certificering kunnen bijdragen aan het verder verduurzamen van handelsketens zoals palmolie, cacao, koffie en thee, maar zijn alleen niet genoeg om handelsketens te verduurzamen.

In 2022 heeft het kabinet het herziene Nationale Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten (NAP) gepresenteerd. Na publicatie van het eerste NAP in 2014, en uitvoering van de actiepunten daaruit, was het NAP aan herziening toe. Een actieve nationale agenda op het gebied van de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights maakt Nederland geloofwaardig als het andere landen en bedrijven aanspreekt op hun verantwoordelijkheid, hetgeen van belang is voor het behalen van de SDG's. Het nieuwe IMVO-beleid van Nederland is een integraal onderdeel van het nieuwe NAP.

Subdoel 3: Opschalen van de Nederlandse initiatieven voor duurzame productie en handel naar Europees niveau (SDG 8 en 17).

- 1) Aantal landen dat zich bij de Amsterdam verklaringen heeft aangesloten.
- 2) Activiteiten in EU-kader om de multistakeholder aanpak verder onder de aandacht te brengen

Resultaten:

Activiteiten in EU-kader om de multistakeholder aanpak verder onder de aandacht te brengen: in de afgelopen periode is mede op Nederlands initiatief het Team Europe Initiative (TEI) 'Sustainability in Global Value Chains' opgericht. Belangrijkste 'light house project' van dit initiatief zal zijn het opzetten van een 'EU helpdesk' voor bedrijven en stakeholders in productielanden over flankerende OS-ketenverduurzamingsprogramma's bij de brede IMVO-wetgeving (Corporate Sustainability Due Dilligence Directive), in relatie tot specifieke verordeningen als de EU ontbossingsverordening of de EU dwangarbeidsverordening, waarover op Europees niveau onderhandeld wordt. Deze helpdesk is bedoeld als outreach naar productielanden, in samenhang met andere instrumenten van capaciteitsopbouw en diplomatie. Dit instrument zal gebaseerd worden op bestaande ketenverduurzamingsinitiatieven door de Europese Commissie en deelnemende EU-lidstaten waaronder Nederland.